

ZHODNOTENIE A ANALÝZA POLITIKY KRAJINY

KLÚČOVÉ MYŠLIENKY PRE PRÁCU S KRAJINAMI A V ZÁUJME KRAJÍN – PREHĽAD POLITIKY

ÚVOD

Cieľom Európskej agentúry pre rozvoj špeciálneho a inkluzívneho vzdelávania (agentúra) je podporovať členské krajiny pri vypracúvaní a úspešnom vykonávaní politiky v oblasti inkluzívneho vzdelávania. Práca s členskými krajinami podporuje ambíciu agentúry aktívne sa podieľať na zmene politiky. Celá práca agentúry je v súlade s jej hlavnou víziou pre inkluzívne vzdelávacie systémy, t. j. zabezpečiť, aby žiaci všetkých vekových kategórií mali prístup k zmysluplným a vysokokvalitným vzdelávacím príležitostiam vo svojej miestnej komunite spolu so svojimi priateľmi a rovesníkmi.

Agentúra pracovala na **zhodnotení a analýze politiky krajiny** (CPRA) v rokoch 2014 až 2021. V rámci CPRA mohli členské krajiny agentúry čerpať individualizované informácie o politických rámcoch inkluzívneho vzdelávania. CPRA takisto umožnilo zasadiť rozsiahlejšie zistenia a výstupy agentúry do širšieho kontextu európskej a medzinárodnej politiky pre vzdelávanie a inklúziu.

CPRA podporilo tvorcov politiky v jednotlivých krajinách, aby sa zamysleli nad vývojom politiky inkluzívneho vzdelávania, a podnietilo diskusiu o politike v príslušnej krajine. Analyzovali sa dostupné informácie o súčasných politikách inkluzívneho vzdelávania v jednotlivých krajinách; CPRA sa však nezaoberalo skutočnou implementáciou politiky.

Tento prehľad politiky predstavuje kľúčové myšlienky z činností CPRA, ktoré môžu byť podkladom pre budúcu prácu krajín na tvorbe politiky v oblasti inkluzívneho vzdelávania, ako aj pre prácu agentúry s jej členskými krajinami a v ich záujme.

METODIKA CPRA

Metodika CPRA bola vypracovaná počas pilotnej fázy, na ktorej sa zúčastnili zamestnanci agentúry a osem členských krajín. Ostatné členské krajiny nadviazali na použité metódy a overili ich v ďalších fázach. Do konca roka 2021 sa do CPRA zapojilo 24 členských krajín agentúry (t. j. krajín a jurisdikcií).

Agentúra a tvorcovia politiky z jednotlivých členských krajín sa zhodli, že na prácu v oblasti tvorby politiky možno pozeráť z hľadiska jej **vnímaného zámeru**. Prístupy politiky môžu byť zamerané na:

- **prevenciu** rôznych foriem vylúčenia zo vzdelávania skôr, ako k nim dôjde;
- **intervenciu** intervenciu s cieľom zabezpečiť, aby bolo kvalitné inkluzívne vzdelávanie vždy dostupné pre všetkých žiakov;
- **kompenzáciu** pomocou špecifických činností a opatrení v prípade, ak prevencia a intervencia nedokážu dostatočne uspokojiť potreby žiakov v inkluzívnom prostredí.

V rámci práce na CPRA pilotná skupina identifikovala 12 kľúčových politických opatrení na splnenie politických cieľov na medzinárodnej a európskej úrovni a zlepšenie kvality vzdelávacích systémov pre všetkých žiakov. Zamestnanci agentúry preskúmali prístupy politiky členských krajín súvisiace s týmito opatreniami. Prístupy rozdelili do kategórií prevencie, intervencie alebo kompenzácie a ak nebola uvedená žiadna politická aktivita, identifikovali nedostatky.

HLAVNÉ ZISTENIA

Zistenia CPRA naznačujú, že spolupráca s krajinami s cieľom osobitne preskúmať vnímaný zámer konkrétnej politiky môže poukázať na užitočné informácie na podporu práce na rozvoji politiky. Zohľadnením rovnováhy medzi prístupmi z oblasti prevencie, intervencie a kompenzácie a/alebo nedostatkov v pokrytí politiky získajú jednotlivé krajiny relevantné informácie pre rozvoj svojej politiky pre inkluzívne vzdelávacie systémy. Toto zohľadnenie tiež zdôrazňuje širšie posolstvá na európskej úrovni a poskytuje potenciálne meradlo smerovania vývoja politiky k preventívnejším prístupom.

Inkluzívne vzdelávacie systémy si vyžadujú komplexnú škálu politik

Inkluzívne vzdelávanie nie je len o politikách na podporu jednotlivých žiakov. Na inkluzívne vzdelávanie musí odkazovať celý rad politik na všetkých úrovniach, ktoré ho musia uplatňovať.

Dvanásť opatrení a politických odporúčaní zdôraznených v práci CPRA môže pomôcť tvorcom politiky zamyslieť sa nad existujúcimi vnútroštátnymi politikami vo všetkých sektoroch, ktoré majú vplyv na inkluzívne vzdelávanie.

Udržateľný rozvoj smerom k inkluzívnemu vzdelávaniu si vyžaduje kombináciu troch politických prístupov

Dlhodobý a udržateľný vývoj smerom k inkluzívnym vzdelávacím systémom možno vnímať ako kombináciu prístupov z oblasti prevencie, intervencie a kompenzácie. Cesta krajiny smerom k účinnému a spravodlivému inkluzívnemu vzdelávaciemu systému sa dá identifikovať na základe posunu od prevažne kompenzačných politických opatrení k opatreniam zameraným na intervenciu a prevenciu.

V rámci týchto 12 politických opatrení existujú rôzne modely prístupu k politike

Členské krajiny agentúry zapojené do práce CPRA mali veľmi odlišné prístupy k týmto 12 politickým opatreniam. Hoci neboli zrejme žiadne jednoznačné trendy, bolo možné identifikovať najviac a najmenej komplexné pokrytie.

Členské krajiny mali komplexnejšie pokryté politiky v prípade opatrení týkajúcich sa podpory lepšej spolupráce, usmernení, inkluzívneho vzdelávania a vzdelávania v ranom detstve.

Pokrytie bolo menej komplexné v prípade politik zameraných na opatrenia týkajúce sa étosu školy, zlepšenia prechodu zo školy do práce, zníženia negatívnych účinkov, ktoré spôsobuje včasné sledovanie a opakovanie ročníka, a podpory zlepšenia v prípade škôl s horšími vzdelávacími výsledkami.

PROCES CPRA

Proces CPRA vznikol na základe prístupov založených na spolupráci tvorcov politiky jednotlivých členských krajín. Tieto prístupy boli nevyhnutné na systematické identifikovanie silných stránok politiky a oblastí pre rozvoj politiky, ktoré by mohli zástupcovia členských krajín využiť rôznymi spôsobmi vo svojich vlastných podmienkach. Procesy založené na spolupráci a spolutvorbe majú potenciál pre ďalší rozvoj v rámci budúcej práce agentúry s členskými krajinami.

Výhody spolupráce

Spolupráca v rámci ministerstiev školstva a s inými ministerstvami, inštitúciami a orgánmi je nevyhnutným predpokladom na zabezpečenie koherentných politík pre inkluzívne vzdelávanie. Prístup založený na spolupráci pomáha identifikovať existujúce politiky, ktoré neúmyselne prispievajú k vylúčeniu a pracujú proti cieľu inkluzívneho vzdelávania.

Rozpoznanie silných stránok a oblastí, ktoré je potrebné rozvíjať

Systematická identifikácia silných stránok a oblastí rozvoja v rámci politiky je predpokladom pre stanovenie krátkodobých a dlhodobých priorít politiky pre inkluzívne vzdelávanie. Identifikácia silných stránok a oblastí, ktoré je potrebné rozvíjať, môže podporiť diskusie medzi všetkými zainteresovanými účastníkmi v oblasti vzdelávania o zmenách politiky potrebných na dosiahnutie inkluzívnejších vzdelávacích systémov.

SÚLAD S VÝVOJOM POLITIKY NA MEDZINÁRODNEJ A EURÓPSKEJ ÚROVNI

Práca na medzinárodnej a európskej úrovni posilňuje potrebu ďalšej práce s krajinami v oblasti tvorby politík inkluzívneho vzdelávania, ktoré sa zameriavajú na VŠETKÝCH žiakov. Osobitne je potrebné zapracovať do vnútroštátneho práva a politiky konkrétne medzinárodné záväzky/požiadavky Európskej únie. Takisto je potrebná spolupráca medzi jednotlivými sektormi s cieľom identifikovať a riešiť systémové faktory, ktoré sú prekážkou spravodlivosti pre všetkých žiakov.

Význam zohľadnenia vývoja na medzinárodnej a európskej úrovni

Kľúčovou prácou na medzinárodnej a európskej úrovni sa môže podporiť dialóg v rámci tvorby vnútroštátnych politík. Takýto dialóg môže viesť k jednoznačnému a všeobecne akceptovanému názoru na inkluzívne vzdelávanie a zabezpečiť, aby boli medzinárodné dohovory zakotvené vo vnútroštátnom práve a v politike.

Kľúčová práca na medzinárodnej a európskej úrovni opätovne potvrdzuje dôležitý politický vývoj, ktorý určuje smer cesty. V súčasnosti sa v nich zdôrazňuje potreba programov, ktoré sa zameriavajú na širší okruh žiakov – najmä tých, ktorí sú znevýhodnení – s cieľom prelomiť priamy vzťah medzi inklúziou a špeciálnymi vzdelávacími potrebami/postihnutím, ktorý existuje v mnohých krajinách. Pri tvorbe politiky založenej na dôkazoch sa musí uplatňovať viacerozmerný prístup k inkluzívnemu vzdelávaniu, ktorý pri skúmaní marginalizujúcich faktorov v školách a v širšom vzdelávacom systéme zohľadňuje individuálne rozdiely a rozdiely v rámci jednotlivých skupín.

Pochopenie systémových faktorov, ktoré ovplyvňujú spravodlivosť vo vzdelávaní

Aby sa v plnej miere odstránili faktory vzdelávacieho systému týkajúce sa diskriminácie a nedostatočnosti zraniteľných skupín, musí sa politika zamerať na spravodlivosť a dôležitosť spravodlivých príležitostí vo vzdelávaní. Politika by mala jasne informovať o tom, že je možné vytvoriť vzdelávacie systémy, ktoré sú kvalitné a zároveň spravodlivé.

ZAMERANIE BUDÚCEJ PRÁCE S KRAJINAMI NA ROZVOJI POLITIKY

Existuje potenciál na ďalší rozvoj práce v oblasti CPRA, ktorá môže poslúžiť ako zdroj informácií pre ciele a úlohy v oblasti vnútroštátnej, európskej a medzinárodnej politiky. Aktualizovaný rámec CPRA by sa mohol potenciálne stať nástrojom na zlepšenie monitorovania vývoja v oblasti inkluzívneho vzdelávania v rámci jednotlivých členských krajín agentúry, ako aj medzi nimi, a na podporu diskusií o cieľoch udržateľného rozvoja OSN a prioritách Európskeho vzdelávacieho priestoru.

Na zisteniach CPRA možno stavať aj s cieľom podporiť širšiu monitorovaciu činnosť vykonávanú v rámci členských krajín agentúry a v spolupráci s nimi. Výstupné údaje CPRA porovnávajú aktuálnu politickú situáciu v jednotlivých krajinách. V dlhodobejšom horizonte by sa krajiny mohli k týmto výstupom vrátiť s cieľom vysledovať konkrétne zmeny a vývoj politiky.

Na základe celkovej práce CPRA sa všetky budúce činnosti agentúry s jej členskými krajinami začlenia do činnosti podpory rozvoja politiky krajiny (CPDS). CPDS bude rozvíjať pracovné postupy CPRA na základe zistení, ktoré sa pri podpore jednotlivých krajín ukázali ako užitočné. Cieľom CPDS bude vytvoriť komplexný rámec a metodiku práce so zástupcami členských krajín. To im umožní preskúmať a monitorovať účinné vykonávanie politických rámcov pre inkluzívne vzdelávacie systémy vo svojich krajinách.

Ďalšie informácie o CPRA nájdete v súhrnnej správe *Country Policy Review and Analysis: Key messages for working with and for countries*.